

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Pásztor Mihály*
Cím: *Schneider-Viereck*

Forrás: *Magyar Király*

Mp

932. III. 15.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Old.)

Osztályozás

Tárgy

725.092.3

Hely

Vörösmarty tér

Idő

"1932"

Lásd: Ghella térnél is

„Schneider-Viereck“

Írta: PÁSZTOR MIHÁLY

Kalandozás a régi Pesten

A Városház-tér után valamikor a Teátrum-piac volt legnevezetesebb tere Pestnek. Köröskörül a régi építőművészek hatalmas, sárgára festett háza. A mai Haas-palota helyén pedig ott állott a német színház, Aman bécsi császári építőmester alkotása. A Dorottya uca felőli szomszédja: a Magyar Király szálloda és a Wurm-Hof. Mind a kettő Pollack Mihály plánuma szerint épült. Ott, ahol ma a Gerbeaud-palota pávaskodik: az öreg, barnára festett, egyemeletes, zöldszalugáteres Harmincad-ház ténkedett rá a Teátrum-piacra. A tér közepén pedig, a harmincas évek derekán, még kútágas állott, amelyen téli időben álmodozó varjak és hangoszávú verebek unatkoztak. Ez a gémes kút segített oltani a környékbeliek szomját és a kút vályujából ittak a fiákeros lovak is, mert a régi időben is ezen a téren volt a fő fiáker-stand. Ilyen volt az ábrázatja a mai Vörösmarty térnek egészen 1847-ig, amíg a német színház le nem égett és míg 1849-ben Hentzi tüzei agyon nem ágyúzták a német színház du-nai frontját: Pollack Mihály remekét, a Redout-ot. A Bach-korszakban nem igen változott a környék ábrázatja. 1859-ben azonban új világ, magyar világ kezdődött Szabadabb szellők kezdtek lengedezni 1860-ban már atillában és sarkantyús csizmában

tüntetett az ifjúság és pruszlikban, gyönyös pártában járták a csárdást a bálokon a lányok. Hagyau egykori adjutánsa, gróf Pálffy Móríc volt akkor a helytartó Budán. Rettenetes szárazság, borzalmasan rossz termés, kolera, meg éhínség pusztította az embereket. A gazdák nem akartak adót fizetni. És ebben az istentelen nagy nyomorúságban jött fel először a magyar égre, hosszú éjszaka után, a reménység csillaga. Megkezdődtek a béketárgyalások Béccsel és lassan, óvatosan megindult Pesten is az építkezés.

A dísztelen Harmincad-háznak ment neki elsőben a bontó csákány és ezt az öreg házat, amellyel még az 1838-iki árvíz sem bírt: egy-kettőre lehordták a házépítő tótok, hogy Hild József egyik legszebb palotáját, a mai Gerbeaud-palotát építse a helyére. A Harmincad-ház telke a régi Pest egyik legértékesebb telke volt, amelyet északról és délről egy-egy tér, a József tér, meg a mai Vörösmarty tér határolt. József nádor ennek az öreg háznak a helyére szerette volna felépíteni a múlt század huszas éveiben a toronyos városházát. Sajnos azonban, ilyen luxuriózus építkezésre akkoriban nem volt pénze a városnak. A harmincas esztendőben viszont gróf Széchenyi István akarta

megszerezni a Harmincad-házat, hogy részvénytársasági alapon hatalmas palotát, gyönyörű áruházat építtessen rá. Áruházat, amelyben minden kapható. Széchenyi úgy tervezte, hogy a palota Vörösmarty tér felőli frontján olyan kocsifeljárót csináltat, hogy a hintón mingyárt az első emeletre jut föl az ember. Azonban Széchenyi terve sem valósult meg. 1859-ben aztán mégis csak elhordták a Teátrum-piacról az öreg, rokkant sárga házat, melynek helyére — mint mondtam — Hild József építette meg a mai Gerbeaud-palotát. Eredetileg természetesen nem így festett ez a palota, mint ahogy ma fest. Mikor 1861-ben felépült, még empire stílusú volt. A Vörösmarty téri homlokzatot két hatalmas filaszter osztotta három részre. A tető párkányán, két másik szobortársával, Hungária szobra büszkélkedett. A harmadik emelet rizalitjain szintén szobrok állottak. Úgy húsz évvel ezelőtt aztán Fellner Sándor teljesen átalakította a Hild-palotát. Negyedik emeletet rakott rá; leszedte a szobrokat és az empire-faszádót rokokó-barokkra építette át.

Valamikor, 60—70 évvel ezelőtt ez a palota volt a legnevezetesebb épülete a megújodott Pestnek. Hatalmas telektömbjén négy gazda építkezett. A dorottyauccai frontot a Kereskedelmi Bank; a Wurm uccai saroktelket Lyka Anasztáz bórkereskedő; a Józseftéri telket Kovács-Sebestyén András orvosprofesszor és a gizellatéri telket Eisele Antal szabómester vette meg az 1860-iki licitáción. A józseftéri telken Máltás építette

fel Kovács-Sebestyén professzor házat. A többi telken pedig Hild József tervei szerint épült fel három, egy-épületnek látszó palota. A pesti burgerek annyira büszkék voltak erre a palotatómbre, annyit foglalkoztak vele, annyira becérték és annyit beszéltek róla, hogy végül a néphumor ezt a hatalmas háznégyszöveget elnevezte Schneider-Viereck-nek. Azért nevezték Schneider-Viereck-nek, mert az óriási épülettömbnek tulajdonképpen négy „Schneider“, négy vagó-szabdáló volt a tulajdonosa. Kovács-Sebestyén András orvosprofesszor: Menschen-Schneider; a Kereskedelmi Bank Coupon-Schneider; Lyka Anasztáz, a híres bórkereskedő: Leder-Schneider és Eisele Antal — valóban Schneider volt.

Az idők múltak, de a Schneider-Viereck-név megmaradt. Szállóige lett. A szóbeszéd vitte, hordta akkor is, mikor a nagyfene házóriás lassacskán kicsúszott a négy „Schneider“ kezéből. Lyka Anasztáz adott túl legelőször a házán. Ő ugyanis 1891-ben eladta a Pesti Hazai Takarékpénztárnak és a Pesti Hazai Takarékpénztártól 1914-ben vette meg a Wurm uccai sarokházát 1,170.000 koronáért Gerbeaud. Azután Eisele vált meg a gizellatéri fronttól. Eisele Antal 1892-ben 380.000 forintért adta el Gerbeaud-nak a házát. A Kereskedelmi Bank, mely 1860-ban 102.734 forintért jutott a dorottyauccai telekrehoz, 1910-ben 1,375.000 koronáért adta el a maga 583 négyszögöles házrészét Gerbeaudnak. Gerbeaud azonban az

egész *Schneider-Viereck*-et meg akarta szerezni, de a *Kovács-Sebestyén*-család nagyon ragaszkodott a házhoz. Végre 1918-ban a *Kovács-Sebestyén*-házat a *Magyar Forgalmi Bank* ütötte el *Gerbeaud* kezéről: 1,700.000 koronát adván érte.

Most már nem *Schneider-Viereck*-nek hívják a híres palotát, mint abban az időben, amikor *Privorszky* kávéháza volt a *Kugler-cukrászda* helyén és *Kertész Tódor*: a *Kereskedelmi Bank* váltóüzlete, meg *Ráth Mór* könyvkereskedése foglalták el a gizellatéri front üzlethelyiségeit. A híres palota környezete, szomszédai is megváltoztak, gazdát cseréltek. A *Magyar Király-szálloda*, mely száz esztendeig volt szálloda, most már nem a *Sebastian*-családé, hanem *Szenes* fűszeresé és a „*Futura*“ lakik benne. A híres *Wurm-Hofot* még 1894-ben a *Magyar Leszámlító és Pénzváltó Bank* vette meg 1,050.000 forintért és harminc év alatt két emeletet épített rá. A *Wurm-Hof* is kikerült tehát az öreg vaskereskedő családjának a kezéből, pedig *Almay* Rudolf, *Wurm* József fia nagyon sokáig és nagyon görcsösen ragaszkodott hozzá. A hatvanas években sok reflektánsa, sok vevője lett volna ennek a háznak. A tulajdonos azonban nem akarta eladni a hatalmas bérpalotát, amelyet egykoron az apja építtetett *Pollack* Mihállyal. Egy napon aztán különös vállalkozó jelentkezett *Almay* Rudolfnál.

— Ha nem akar megválni a háztól, — mondta neki a vendég —, adja el legalább nekem a háza fölött a — levegőt. Megadom az árát.

— A levegőt?! — kérdezte *Almay* meg-hökkenve.

— A levegőt.

Almay egy darabig gondolkozott és azután azt mondta:

— Nem adom a levegőt se.

— Miért nem adja?

— Azért nem adom, mert amennyit magának megér az a levegő: megér nekem is: — így *Almay* Rudolf, aki akkor még nem is sejtette, hogy a tavasz spekuláns azért akarja megvásárolni tőle a háza fölött a levegőt, mert új emeletet akar építeni a *Wurm-Hofra*.

Nem is lett az üzletből semmi, pedig akkoriban próbálták nyélbeütni Budapesten az első levegőüzletet. Ez se sikerült. A kommün után persze annyi levegő-üzlet csinálódott Pesten, hogy se szeri, se száma. Hiába! Más idők ezek és más idők voltak azok a régi idők is, amelyekről melankóliával mondta az öreg *Rudocza* János, a *Gerbeaud*-lányok apósa:

— Más világ az! Akkor még mindenki ismerte a másikat az uccán!...